

ÇOCUK HAKLARI

AVRUPA İNSAN
HAKLARI MAHKEMESİ
KARARLARINI İCRA
DAİRESİ

DG1

TEMATİK BİLGİ NOTU

Şubat 2021

Çocuk Hakları

Bu özetler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İcra Dairesi'nin mutlak sorumluluğu altında hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde Bakanlar Komitesi'ni bağlamazlar.

1. ÇOCUKLARIN KÖTÜ MUAMELE VE ESARETE KARŞI KORUNMASI	3
1.1. Aile içi şiddet ve istismara karşı koruma	3
1.2. Okullarda ve ev tahliyesi sırasında kötü muameleye karşı koruma.....	5
1.3. Esarete karşı koruma.....	6
2. ÇOCUKLARIN TUTUKLANMASI.....	8
2.1 Ceza davalarında çocukların tutuklanması	8
2.2 Göçmen çocukların gözetim altına alınması	9
3. ÇOCUKLARIN BİR MAHKEMEYE ERİŞMESİ.....	10
4. ÇOCUKLARIN AİLE HUKUKU KONULARINDAKİ HAKLARI	12
4.1 Erişim hakları, çocuğun velayeti ve ailenin birleşmesi	12
4.2 Çocukların soybağı konularındaki hakları.....	14
4.3 Sosyal hizmet kurumlarının yetkisi altındaki çocuklar.....	16
5. ÇOCUK KAÇIRMA VE İADE DAVALARI.....	18
6. AYRIMCILIĞA KARŞI KORUMA	21
6.1 Aile hukuku ve veraset konuları	21
6.2 Eğitim.....	22
6.2.1. Roman çocukların eğitimi.....	23
DAVA DİZİNİ.....	25

Avrupa Mahkemesi, uluslararası ve Avrupa insan hakları sözleşmelerinden yararlanarak, çocukların hassasiyetleri nedeniyle özel korumaya ihtiyaçları olduğunu altını çizdi. Dolayısıyla her çocuk reşit olmama statüsünün gerektirdiği gibi, ailesi, toplum ve Devlet nezdinde bu tür koruma önlemlerini hak eder. Benzer şekilde Bakanlar Komitesi de ailelerin, toplumun ve devletlerin çocukların kırılganlıklar ve gelişimleri açısından yetişkinlere bağımlılıkları nedeniyle korunmalarına daha fazla yatırım yapmalarını tavsiye etti.¹

Sonuç olarak çocukları ilgilendiren bütün kararlarda, onların yüksek çıkarları esastır ve bu çıkarlara tam manasıyla ve etkili bir şekilde riayet edilmelidir. Sonuç itibarıyla bunlar devletlerin çocuklara karşı pozitif yükümlülükleridir bu nedenle alınacak hiçbir önlem asla çocukların sağlığına ve gelişimine zarar vermemelidir.

Bu tematik bilgi notları, çocukların haklarını; özellikle de kötü muamele ve esaretten muafiyet hakkı, özgürlük ve güvenlik hakları, mahkemeye erişim hakkı ve aile hayatı ve aile hukukunda ayrımcılığa uğramama hakları, veraset meseleleri ve eğitim haklarını güvence altına almak ve korumak amacıyla Avrupa Mahkemesi kararlarının uygulanması bağlamında devletlerin aldığı ve bildirdiği genel ve mümkün olduğu durumlarda özel önlemleri sıralar.

---

¹ Çocukların şiddete karşı korunmasına ilişkin bütüncül ulusal stratejilere dair [CM/Rec\(2009\)10](https://www.coe.int/en/web/execution) sayılı Tavsiye Kararı.

1. ÇOCUKLARIN KÖTÜ MUAMELE VE ESARETE KARŞI KORUNMASI

1.1. Aile içi şiddet ve istismara karşı koruma

Henüz karara bağlanmamış boşanma davalarında çocukların aile içi şiddete karşı korunması

*BGR / Bevacqua ve S.
(71127/01)*

Yetkili makamların boşanma işlemleri sırasında çocuğu ve annesini babanın şiddetine karşı korumak için geçici velayet önlemlerini, yaptırımları ve diğer önlemleri hızlıca almalarını sağlamak üzere çeşitli reformlar yapıldı. 2008 Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu geçici velayet önlemleri konusunda hızlı kararlar alınmasını sağlamak için mahkemelerin bu kararları, söz konusu önlemin talep edildiği duruşma sırasında almaları gerektiğini öngördü. Ayrıca 2005 Aile İçi Şiddete Karşı Koruma Kanunu evde uygulanan fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet davalarında mahkemenin, faili evden uzaklaştırmak, mağdurun evine ya da işyerine yaklaşmasını yasaklamak, çocuğu geçici olarak failin velayetinden çıkarmak ya da zorunlu eğitim programlarını dayatmak üzere mahkeme emri çıkarabilmesini ya da başka önlemler alabilmesini sağladı. Yerel mahkemeler bu tür kararları hızlı bir şekilde almak zorundadırlar ve acil vakalarda (24 saat içinde kararlaştırılmak suretiyle) ihtiyati tedbirler alabilirler. Buna ek olarak 2000 Çocuk Koruma Kanunu tehlike altındaki çocukları korumak üzere önlemler alabilen Devlet Çocuk Koruma Dairesi ve Sosyal Bakım Ofislerinin kurulmasını sağladı.

[12/09/2008 tarihli son hüküm](#)

Eylem raporu

[Nihai Karar CM/ResDH\(2012\)162](#)

Aile içi şiddet mağduru çocuklarla ilgili soruşturma ve ceza davalarının geliştirilmesi

CRO / M. ve M. (10161/13)

Avrupa Mahkemesi kararının ardından yerel mahkemeler kız çocuğunun boşanma sonrasında velayet hakkına sahip olan babası tarafından istismar edilen bir mağdur olduğu sonucuna vardılar. 2016'da bir istinaf mahkemesi kızını yaralamaktan ötürü babayı suçlu buldu ve ona para cezası verdi. 2015'te bir mahkeme velayet haklarını çocuğun annesine verdi.

[03/12/2015 tarihli son hüküm](#)

Eylem raporu

[Nihai Karar CM/ResDH\(2020\)228](#)

Çocukların aile içi şiddete karşı korunmaları, özellikle 2014'te çocuklara kötü muamele ve ihmal davalarında Yürütme Protokolü'nün kabul edilmesiyle daha da güçlendi. Protokol bu alanda çalışan profesyonellerin (polis, savcılar, hakimler, sosyal hizmetler ve tıp elemanları) izleyeceği yöntemleri ayrıntılı bir şekilde belirledi ve bu protokol, çocuklara yapılacak bütün muhtemel kötü muamele türlerine uygulanabilir niteliktedir. Üstelik 2015'te Ceza Kanunu'nda yapılan değişikliklerle birlikte bir aile ferdi tarafından yapılan çocuk istismarının cezai sorumluluğu daha da güçlendirildi. Ayrıca ceza davalarında çocukların korunmasına yönelik olarak 2014'te Adalet Bakanlığının UNICEF ile ortaklaşa başlattığı bir proje çerçevesinde, şehir ve bölge mahkemelerine, ceza davalarına katılan ve aile içi şiddet mağduru ya da tanığı olan çocukların tanıklığını dinlemek için gereken görüntülü bağlantı cihazları yerleştirdi. Son olarak 2017 ve 2019 arasında alınan çeşitli Anayasa Mahkemesi kararları, Devletin çocukların, kendilerine kötü muamele yapanlara karşı açılan ceza davalarına aktif olarak katılmalarını sağlama zorunluluğunu vurguladı.

Aile içi şiddete karşı güvenceleri artıran medeni hukuk değişiklikleri

2003'te, dava olgularının ardından Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanunu değiştirildi ve yetkili makamların derhal ihtiyati tedbir almaları zorunlu tutularak bütün aile içi şiddet mağdurlarının koruma istemesi mümkün hale getirildi. Kanun mağdurlara, evde bulunması şiddete yol açabilecek kişilerin eve erişimi ile ilgili geçici bir yasak konması için yetkin mahkemelere başvurma hakkı sağladı. Şiddet ya da şiddette bağlı tehditler nedeniyle bir eş ya da bir aile yakını ile artık birlikte oturma mümkün olmadığı durumlarda Kanun mahkemelere bu kişilerin eve erişimini kısıtlama ya da onları eve sokmama yetkisi veriyor. Son olarak eğer (eski) koca evlilik sırasında ya da boşanma sonrasında karısına ya da kendisiyle birlikte yaşayan birisine fiziksel veya ruhsal şiddet uygularsa mahkemelerin onun ikame konut hakkının olmadığına karar vermeleri gerekmektedir.

*SVK / E.S. ve Diğerleri
(8227/04)*

[15/12/2009 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai karar
CM/ResDH\(2012\)50](#)

Çocukların cinsel istismarı soruşturmalarında etkililiğin artırılması

2003'te, dava olgularının ardından, diğer şeylerin yanı sıra, savcılık ile çocuk koruma kurumları arasındaki işbirliğini güçlendirmek üzere aile içi şiddeti önleme ve aile içi şiddetle mücadele Kanunu kabul edildi. Kanun çocuklara yönelik cinsel şiddet de dahil olmak üzere aile içi şiddeti oluşturan eylemleri ve kusurları tanımladı ve mağdurlara bilgilendirilme ve rehabilitasyon ve toplumla yeniden bütünleşme konusunda danışmanlık ve hizmetlerden yararlanma hakkını sağladı. 2004'te, suç mağdurlarını korumaya yönelik bazı önlemler hakkındaki Kanun çocuk cinsel saldırı mağdurlarına ücretsiz hukuk hizmetinin yanı sıra ücretsiz psikolojik yardım ve destek sağladı. Başsavcı 2006'da, 2004 Çocuk haklarını koruma ve destekleme Kanunu'nu göz önüne alarak, çocukların haklarının ve çıkarlarının tehlikede olduğu davalara uzmanlaşmış savcıların atanması gerektiğini belirten bir Talimat yayınladı. 2008'de polis teşkilatı, başta çocuklara karşı yapılanlar olmak üzere cinsel istismar soruşturmalarında uzmanlaşmış polisler için çalışma kurallarını ve bir metodolojiyi uygulamaya koydu. 2009'da özellikle cinsel istismar davalarında savcılık makamının soruşturma faaliyetlerini açıklayan bir iyi örnekler el kitabı çıkarıldı ve, Yüksek Temyiz ve Adalet Mahkemesi Başsavcılık Ofisi ve İdare ve İçişleri Bakanlığı tarafından yayımlanan bir talimata dahil edildi. 2012'de, Romanya Başsavcısı ve Romanya Polis Teşkilatı Genel Müfettişi soruşturmanın hızla yürütülmesini hedefleyen ortak bir talimat yayınladı.

ROM / M. ve C. (29032/04)

[27/12/2011 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai karar
CM/ResDH\(2013\)233](#)

Çocukların kişilik bütünlüğünü etkileyen izinsiz fotoğraf çekiminin suç sayılması

Dava başvuru sahibi çocuğun özel hayatına yönelik bir ihlal hakkındadır; İsveç Kanunu 2002'de spesifik olay gerçekleştiği sırada, yani başvuru sahibinin üvey babası, cinsel bir niyetle başvuru sahibinin banyoda çıplak fotoğrafını çekmeye kalkıştığı sırada Sözleşme'nin 8. Maddesinde yer alan Devletin pozitif yükümlülükleriyle uyumlu bir şekilde genç kızın özel hayatına saygılı olunması hakkını korumayı güvence altına almıyordu.

*SWE / Södermann
(5786/08)*

[12/11/2013 tarihli son hüküm](#)

[Nihai karar
CM/Res\(2014\)106](#)

2013'te, Ceza Kanunu'na "izinsiz fotoğraf çekmeye" dair bir madde eklendi. Bu madde bazı koşullar altında, bireylerin banyo, soyunma odası gibi özel yerlerde izinleri olmadan gizlice fotoğraflarının çekilmesini suç saydı, böylece kişinin özel hayatına Sözleşme'de öngörülmediği gibi koruma sağlanmış oldu.

Suç mağduru çocukların ceza davalarının ve tazminlerinin güçlenmesi

2014'te, bir çocuğun maruz kaldığı aile içi şiddete ilişkin mahkeme işlemlerindeki eksiklikler hakkındaki dava olgularının ardından İçişleri Bakanlığı ve Savcılık suç duyurularının ele alınması ve ceza soruşturmalarının adli kolluk ve savcılar tarafından koordinasyonuna dair kılavuzları

*ROM / D.M.D.
(23022/13)*

[03/01/2018 tarihli son hüküm](#)

yayımladı. Bu kılavuzlar uyarınca çocuklara karşı işlenen suçlarla ilgili şikayetler özel ve acil olarak değerlendirilmek ve mümkün olduğu durumlarda çocuklara uyarlanmış mahkeme salonlarında hızlandırılmış bir usul ile ele alınmak zorundadır. Ayrıca hakimler, savcılar, polisler ve sosyal hizmetler ve çocuk koruma hizmetleri çalışanları ve psikologlar için hedefe yönelik eğitim seansları düzenlendi. Yeni Ceza Kanunu uyarınca Çocuk Koruma Kurumu'nun kötü muamele şikayetlerini soruşturma, polise bildirme ve mağdurları korumak üzere gerekli önlemleri alma konularındaki başarısızlıkları cezaya tabi olacaktır.

Ceza Muhakeme Kanunu'nda 2014'te yapılan değişikliğe göre ceza mahkemelerinin mağdurun ehliyeti olmadığı ya da kısıtlı hukuki ehliyetinin olduğu durumlarda re'sen tazminat kararı verme zorunlulukları, mağdurun yasal temsilcisi ya da savcı tarafından tazminat için bir hukuk davası açma zorunluluğu ile değiştirildi. Mahkemeler her durumda mağdurları ve onların yasal temsilcilerini bir hukuk mahkemesi yoluyla tazminat talep etme haklarına dair bilgilendirmekle yükümlüdür.

Çocukları fiziksel cezaya karşı koruyacak yeni yasal güvenceler

Devletin başvuru sahibi çocuğu, kendisine yöneltilen suçlamalardan "makul dayak" savunması ile beraat eden üvey babası tarafından gördüğü kötü muameleye karşı koruyamaması ile ilgili Mahkeme kararını takiben, İngiltere ve Galler'de 2004 Çocuk Kanunu'da yer alan "makul dayak" savunması kaldırıldı ve yerine "makul ceza" savunması getirildi. Bu savunma "basit saldırı", davaları, özellikle de görülen hasarın geçici ya da önemsiz olduğu davalarla kısıtlanmıştır. Bu savunmaya, fiziksel cezanın çocuklarda fiili bedensel yaralanmaya yol açan saldırı, eziyet ya da daha ağır saldırı suçları anlamına geldiği davalarda artık başvurulamaz. Kuzey İrlanda'da 2006 Kanun Reformu (Muhtelif Hükümler) (Kuzey İrlanda) ile benzer kanun hükümleri çıkarıldı. İskoçya'da 2003 (İskoçya) Ceza Yargılaması Kanunu, bir çocuğa karşı saldırı suçuna ancak ("meşru saldırı" olarak değerlendirilebilecek) belli koşullar var olduğunda savunma imkanı sağlıyor. Belirleyici kriterler (yapılanın niteliği, hangi koşullarda yapıldığı, fiziksel ve manevi bir etkisi olup olmadığı vb.) Avrupa Mahkemesi'nin kötü muamelenin Sözleşme'nin 3. maddesinin kapsamına girip girmediğini değerlendirmek üzere sıraladığı kriterleri yansıtıyor.

UK. / A.
(25599/94)

[23/09/1998 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2009\)75](#)

1.2. Okullarda ve ev tahliyesi sırasında kötü muameleye karşı koruma

Okullarda öğrenciler arasında şiddeti önlemek üzere fiili önlemler alınması

Başvuru sahibinin oğlunun okul önünde bir başka öğrenci tarafından ölümcül bir şekilde bıçaklanması ve yetkililerin okul binasının gözetimini sağlayamaması üzerine açılan bu davada görülen ihlaller üzerine 2006-2015 arasında Milli Eğitim Bakanlığı eğitimde şiddeti önlemek üzere stratejik eylem planları hazırladı. Bu planlara göre şehirler, mahalleler ve okullarda, öğrenciler arasındaki şiddeti önlemek ve yatıştırmakla yükümlü yürütme kurulları kuruldu. Bunun yanı sıra 2013'ten beri okullar her öğretim yılının başında, öğrenciler arasındaki şiddet olaylarına eğilmek üzere bir psikolojik ve sosyal müdahale eylem planı hazırlamakla yükümlü oldular.

Olayın meydana geldiği okulda ise ilave güvenlik önlemleri alındı: Okulun dışına bir tel örgü çekildi, güvenlik kapısına bir bekçi yerleştirildi, görevli öğretmen sayısı artırıldı ve bir görüntülü güvenlik sistemi kuruldu. 2009 ile 2015 arasında ülke çapında benzer önlemler alındı.

TUR / Kayak
(60444/08)

[10/10/2012 tarihli nihai hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2016\)302](#)

Öğrencilerin öğretmenler tarafından cinsel istismarını önlemek üzere yasal ve fiili önlemlerin alınması

IRL / O'Keefe
(35810/09)

Eğitim Dairesi 1991 ve 2011 arasında, okullara, okullarda öğretmenlerin olası cinsel istismarına karşı da dahil olmak üzere, çocukları istismara karşı koruyan düzenlemeleri iyileştirmek üzere kılavuzlar gönderdi. Bu kılavuzlar çocuk istismarını bildirme ve soruşturmanın dahil olduğu yeni çocuk koruma politikalarını; özel bir çocuk koruma politikaları incelemesinin de dahil olduğu yeni okul denetleme usullerinin kurulması; okuldan devlet çocuk koruma kurumlarıyla irtibat kuracak bir kişinin tayin edilmesi; öğretmenlerin eğitimi ve ailelerle bilgilendirme toplantılarının yapılmasını ve çocukların bu tür olaylara ilişkin ifşada bulunmasını cesaretlendirmeyi kapsıyordu.

[Judgment final on](#)

[28/01/2014](#)

[Action plan](#)

[Status of execution: pending](#)

Şubat 2016'da Eğitim Dairesi çocuk korumaya ilişkin endişeleri gidermek üzere usulleri de güncelledi. Ayrıca 2012'de çocuklara yönelik cinsel saldırı bilgilerini polise bildirmemek ceza gerektiren bir suç haline geldi.

Buna ek olarak 2015 Önce Çocuklar Kanunu ulusal çocuk koruma rehberinin ana unsurlarının kanuni temelini oluşturdu ve çocuk istismarının öğretmenlerin de dahil olduğu belirli meslek sahipleri tarafından Çocuk ve Aile Kurumu'na (2014'te kuruldu ve çocukların güvenlik ve iyiliğini gözetmekle sorumlu) bildirilmesini zorunlu hale getirdi. Kanun aynı zamanda okullar dahil olmak üzere çocuklarla çalışan bütün kurumların bir risk değerlendirmesi yapıp belirlenen riskleri azaltacak yöntemleri sıralayan bir Çocukları Koruma Bildirisi hazırlamasını da zorunlu hale getirdi. 2012 ve 2016 (Çocuklar ve Hassas Kişilere yönelik) Ulusal Güvenlik İnceleme Bürosu Kanunu çocuklarla çalışan kişilere yönelik yasal güvenlik inceleme düzenlemeleri getirdi.

Çocukların ev tahliyesi sırasında korunması

ROM / Ioan Pop ve Diğerleri
(52924/09)

2013 Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu, çocukların ev tahliyesi sırasında kötü muamele görmesini önlemek üzere, tahliye sırasında evde bir çocuk olduğunda icra işlemlerinin bir Çocuk Koruma ve Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü temsilciliği eşliğinde ve bu temsilcinin gerekli görmesi halinde kendileri tarafından atanacak bir psikolog eşliğinde yürütülmesi zorunluluğunu getirdi. 2010'da Ulusal İcra Memurları Sendikası ve İçişleri Bakanlığı ev tahliyesi sırasında icra memurlarına eşlik eden polis tarafından izlenecek bir usul belirledi. Sosyal Yardım ve Çocuk Koruma Genel Müdürlüğü ve Bölge Polis Teşkilatı çocukların yer aldığı polis operasyonlarına ilişkin doğru eşgüdümü sağlamak amacıyla özel yöntemler belirledi.

[06/03/2017 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar
CM/ResDH\(2018\)65](#)

1.3. Esarete karşı koruma

Çocukların esarete karşı korunmasını güçlendiren ceza yasasının kabul edilmesi

FRA / Siliadin
(73316/01)

Bu davada, yürürlükteki ceza kanunu hükümlerinin esaret altında tutulan bir çocuk olan başvuru sahibine özel ve etkili koruma sağlayamaması nedeniyle ortaya çıkan ihlale benzer ihlallerin önlenmesi için 2003'te Ceza Kanunu değiştirildi. Artık esarete-bağlı suçlar, daha önceden geçerli metinlerde kullanılan kişinin zayıflık veya bağımlılık durumunun "istismar" edilmesi kriteri yerine kişinin hassasiyeti ya da bağımlılığı bilgisinin olması halinde tespit edilebilecek. Ayrıca Ceza Kanunu, Fransa'ya vardıklarında kendilerine karşı bu suçlar işlenen çocuklar ve kişiler için hassasiyet karinesi getirdi. Kanun aynı zamanda mağdurun reşit olmamasını da cezayı

[26/10/2005 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar
CM/ResDH\(2011\)210](#)

ağırlaştırıcı sebep kapsamına aldı. Cezalar beş yıl hapis cezasına ve 150.000 Euro para cezası ve eğer suç bir çocukya da bir grup insana karşı işlenmişse 200.000 Euro para cezasına çıkarıldı.

Buna ek olarak, 2007'de çıkarılan bir kanun yedi yıl hapis cezası ve 150.00 Euro para cezası ile cezalandırılacak yeni bir ceza gerektiren insan kaçakçılığı suçu belirledi. Bu suç reşit olmayan birisine karşı işlendiğinde on yıl hapis cezası ve 1.500.000 Euro para cezası ile cezalandırılacaktır.

Yerel hukuk mahkemeleri başvuru sahibine borçlu olunan ödenmemiş maaşlarının toplam tutarının ve bir tazminatın ödemesinin yanı sıra maruz kaldığı "anlamlı psikolojik travma"nın tazminatı olarak da 15.245 Euro ödenmesine karar verdi.

---

2. ÇOCUKLARIN TUTUKLANMASI

2.1 Ceza davalarında çocukların tutuklanması

Tutuklu çocukların haklarının güvencelerini artıran mevzuat

2005'te Çocuk Koruma Kanunu çıkarıldı ve bu davada bir çocuğun mahkeme öncesinde bir yetişkin tutukevinde aşırı uzun tutulması nedeniyle ortaya çıkan ihlale benzer ihlallerin önlenmesi hedeflendi. Kanun çocukların tutukevi ve cezaevinde esenlikleri de dahil olmak üzere korunmaları için gerekli ilkeleri ve usulleri belirledi. Özellikle çocuklar için hapis cezası ve özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirlere en son çare olarak başvurulmalıdır. Ayrıca çocuklar tutuklu olarak buldukları kurumlarda yetişkinlerden ayrı yerde tutulmalıdır ve psikolojik desteğe ve meslek eğitimine erişebilmelidir. Aynı şekilde gözaltına alınan çocuklar da yetişkinlerden ayrı yerde, kolluğun çocuk biriminde tutulmalıdır. Kanun aynı zamanda çocukların kolluk işlemlerinin ve soruşturma işlemlerinin kolluktaki çocuk birimi ve Cumhuriyet Savcılığı çocuk bürosunda yürütülmesini sağladı.

*TUR / Nart
(20817/04)*

[06/08/2008 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar
CM/ResDH\(2016\)304](#)

Kollukta gözaltına alınan çocukların korunması

2005 Çocuk Koruma Kanunu bu davada bir çocuğun Çocuk Esirgeme Kurumu yetkililerine bildirilmeden karakolda gözaltında tutulması nedeniyle ortaya çıkan ihlale benzer ihlalleri önlemek üzere güvenceler getirdi. Kanun, çocukları kapsayan ceza kovuşturması başladığı anda kolluk çocuk biriminin vakayı çocuğun ailesi ya da vasisine, Baro'ya ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bildirmesini öngörüyor. Ayrıca çocuklar kollukta bulunduğu sırada yanında yakınlarından birinin bulunmasına izin verilmesi gerekiyor. 2017'de Adalet Bakanlığı tarafından Adli Görüşme Odaları kuruldu ve çocukların ifade vermeleri için kullanıldı. Son olarak emniyet ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında imzalanan bir protokol uyarınca emniyet, korumaya muhtaç çocuklar hakkında başlatılan tüm kovuşturmaları Bakanlığa bildirmek zorundadır.

*TUR / Tarak ve Depe
(70472/12)*

[09/07/2019 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar
CM/ResDH\(2020\)116](#)

Çocukların çocuk tutukevinde keyfi olarak tutulmasını önlemeyi amaçlayan mevzuat

2010'da, dava olgularının ardından Çocukları Çocuk Tutukevi'ne Yerleştirme Kanunu değiştirildi ve çocukların çocuk tutukevine yerleştirilmesi için kapsamlı iyi tanımlanmış bir gerekçeler listesi ve bu yerleştirmenin usullerini belirledi. Ayrıca 2012 Ceza Muhakemesi Kanunu çocukların ancak ağır ya da özellikle ağır suçlar işlediklerinden şüphelenildiğinde ya da bu tür suçlarla suçlandıklarında başka hiçbir kısıtlama tedbiri ekli olmayacaksa tutuklanabileceğini öngördü. Bir çocuk tutuklandığı ya da gözaltına alındığı anda ailesine haber verilmelidir.

*UKR / Ichin ve Diğerleri
(28189/04)*

[21/03/2011 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar
CM/ResDH\(2017\)357](#)

Özel ihtiyaç sahibi çocukların tutuklanmasının önlenmesi ve bu çocuklar için özel bakım evlerinin kurulması

2001 Çocuk Kanunu (2007'de tamamen yürürlüğe girdi) uyarınca bir mahkeme tutuklamanın çocukla ilgilenmenin tek uygun yolu olduğuna ikna olmadığı sürece bir çocuğa tutuklama dayatan bir karar veremez.

*IRL / D.G.
(39474/98)*

[16/08/2002 tarihli son hüküm](#)

Değiştirilen 1991 Çocuk Bakım Kanunu Sağlık Hizmeti Dairesi'ne özel bakım ve korumaya muhtaç çocuklarla ilgili bir takım kanuni yükümlülükler getirdi. Suç işleyen çocuklara yönelik olarak, çocuklar için Şartlı Tahliye Hizmeti tarafından uygulanacak bir dizi yeni sosyal yaptırımlar getirildi; bu yaptırımlar mahkemelere genç failler için tutuklama yerine daha çok alternatif sağlamaktadır.

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2014\)234](#)

2011 Çocuk Bakım Kanunu (Değişikliği) Yargıtay'a özel bakım davalarında kendi yargılama yetkisini kullanmak yerine bu davalara bakmak için kanuni bir çerçeve sağladı. Bu kanun uyarınca Sağlık Bilgilendirme ve Kalite Kurumu Özel Bakım Birimleri'ni kaydedecektir. Bir Özel Bakım Birimi hedefe yönelik uzman müdahalesine ihtiyaç duyan, davranışları kendileri ve başkaları için risk taşıyan çocuklara ve genç insanlara güvenli bir ikamet hizmeti sağlar. Bir çocuğun Yargıtay kararı ile Özel Bakım Birimi'nde tutulması mümkün olan en kısa süre için ve diğer ikamet ya da sosyal bakım biçimleri uygun olmadığı zaman başvurulacak son çare olarak düşünülmektedir.

2.2 Göçmen çocukların gözetim altına alınması

Refakatsiz göçmen çocukları gözetim altına alınmasının yasaklanması

Refakatsiz bir göçmen çocuğun yetişkinlere ait bir tutukevinde tutulmasının tekrarını önlemek amacıyla 2012 yılında kabul edilen bir Kanun refakatsiz göçmen çocukların gözetim altına alınmasını yasakladı. Çocuğun yaşına ilişkin bir şüphe olduğunda 2007'de kabul edilen bir Kanun, bir istisna olarak çocuğun yaşının tespit edilmesi için özel tıp ve sosyal hizmet desteğiyle en fazla altı gün tutulabilmesini öngördü. Ayrıca 2004'te çıkan bir kanun uyarınca refakatsiz her göçmen çocuğa bir vasi atanmaktadır. Vasinin sınırdışı etme kararına karşı çıkma yetkisi vardır ve çocuk için kalıcı bir çözüm bulma sürecine dahil edilmesi gerekir. Bunun yanı sıra 2012 kanunu Yabancılar Dairesi'ni refakatsiz bir göçmen çocuk sınırdışı edildiğinde onu kabul eden ülkede düzgün bir şekilde karşılanmasını ve bakılmasını sağlamakla yükümlü tutuyor.

*BEL / Mubilanzila Mayeka
ve Kaniki Mitunga
(13178/03)*

[12/01/2007 tarihli son
hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2014\)226](#)

Göçmen çocukların aileleriyle birlikte kapalı mekanlarda tutulmasının yasaklanması

Mahkeme'nin sınır dışı edilecek göçmen çocukların ve annelerinin Sözleşme'ye uygun olmayan bir tutukevinde tutulmasıyla ilgili kararının ardından 2011'de kabul edilen bir kanun ilkesel olarak göçmen çocukların ve ailelerinin kapalı yerlerde tutulmaması gerektiğini öngördü. Gözetim altına almaya ancak çocuklu ailelerin ihtiyaçlarının karşılandığı mekanlarda kısa bir süre için, ancak özel koşullarda ya da aile açık mekanlardaki barınma koşullarına uyum sağlayamadığında son çare olarak başvurulabilir. Ayrıca artık düzensiz göçmenleri ve çocuk sahibi sığınmacı aileleri barındırmak için, açık tek aile evlerinde, ya da sığınmacılar için açık merkezlerde barınmak gibi çeşitli seçenekler mevcuttur.

*BEL / Muskhadzhieva
(41442/07)*

[n 19/04/2010 tarihli son
hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2016\)](#)

3. ÇOCUKLARIN BİR MAHKEMEYE ERİŞMESİ

Çocukların açtığı sigorta-bağlantılı davalar için hak düşürücü sürelerin yürürlükten kaldırılması

BEL / Stagno
(1062/07)

[07/10/2009 tarihli son hüküm](#)

[Eylem Raporu](#)

[Nihai Karar](#)

[CM/ResDH\(2014\)111](#)

Sigorta ile bağlantılı konularda çocuklara yönelik orantısız mahkemeye erişim kısıtlamalarını önlemek üzere 1874 Sigorta Kanunu 2014'te değiştirildi ve bir sigorta poliçesiyle ilgili herhangi bir işlem için getirilen üç yıllık hak düşürücü sürenin çocuklar reşit olana ya da hukuki ehliyetsizlik durumları ortadan kalkana kadar çocuklar ve hukuki ehliyeti olmayan kişiler aleyhine işleme konulamaması sağlandı. Ayrıca yeni kanun bir çocuğa ya da hukuki ehliyeti olmayan bir kişiye bir sigorta anlaşması neticesinde ödenecek her türlü tutarın bir bloke hesaba yatırılmasını ve çocuk reşit olana ya da hukuki ehliyetsizliği kalkana kadar bu hesapta tutulmasını sağladı.

Çocukların kesinleşmiş bakım kararlarını yeniden değerlendiren bir mahkemeye erişim haklarının temin edilmesi

MLT / M.D. ve Diğerleri
(64791/10)

[17/10/2012 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)

[CM/ResDH\(2014\)265](#)

2014'te Mahkeme'nin, anneleri ertelenen bir mahkumiyet almış çocukların kesinleşmiş bir karara itiraz etmek üzere bir mahkemeye erişememelerine ilişkin kararını takiben Çocukların ve Gençlerin (Mahkeme Kararları) Kanunu'nu değiştiren Kanun yürürlüğe girdi. Kanun ailelerin, vasilerin, çocukların ve gençlerin kesinleşmiş mahkeme kararlarını yeniden değerlendirecek bir mahkemeye erişme hakkını sağlayan bir mekanizma oluşturdu. Ayrıca 2014 Ceza Kanunu uyarınca bazı ceza gerektiren suçlardan alınan mahkumiyet nedeniyle çocuklar üzerindeki ebeveyn ototritesi hakkının düşmesi artık otomatik olmayacak; bu, davanın bütün koşulları etraflıca değerlendirildikten sonra bir mahkeme tarafından dayatılabilecek. Koşullarda bir değişiklik olması halinde suçlu kişi ebeveynlik hakkının geri verilmesini ya da bu yasakta bir takım değişiklikler yapılmasını talep etmek üzere bir mahkemeye başvurabilir.

Bireysel önlemlere gelince, Mahkeme kararının ardından yetkili makamlar koşullarda bakım kararını etkileyebilecek değişiklikleri izlemeye devam ettiler ve Haziran 2012'de çocuklar anneleriyle birleştiler.

Çocukların yasal desteğe ve tarafsız bir mahkemeye erişmesi

POL / Adamkiewicz
(54729/00)

[04/10/2010 tarihli son hüküm](#)

[Eylem planı](#)

[Nihai Karar](#)

[CM/ResDH\(2014\)171](#)

Bir suçla itham edilen bir çocuğun bir avukata ve dolayısıyla da tarafsız bir mahkemeye erişememesine bağlı yeni Sözleşme ihlallerini önlemek için 2013'te 1982 Çocuk Davalarının Görülmesine Dair Kanun değiştirildi. Kanun bir suçla itham edilen çocuklara avukata erişme hakkını ve çocuklar tutukevine konulduğu zaman zorunlu olarak *re'sen* savunma hakkını açıkça sağladı. Buna ek olarak yeni kanun uyarınca çocuk davaları sadece bir celseden oluşuyor ve bir aile mahkemesi tarafından görülüyor. Bu, mahkemenin tarafsızlığını artırdı çünkü artık onlar için ön soruşturma başlatmaya karar vermek ve ardından davanın esası hakkında hükme varmak mümkün değil.

Zihinsel engelli çocuk sanıkların bir ceza mahkemesine erişimleri

UK / S.C.
(60958/00)

[10/11/2004 tarihli son hüküm](#)

Zihinsel engelli çocuk sanıkların duruşmalara etkili bir şekilde katılmalarını sağlamak için 2000'de Yüksek Mahkeme Kraliyet Dairesi Başkanı dava olgularını takiben, "Çocukların ve Gençlerin Kraliyet Mahkemesinde Yargılanması Hakkında Uygulama Talimatı" yayınladı. Bu Talimat'ta özellikle şu tavsiyeler yer alıyordu: Oturma yerleri aynı seviyede olmalı; peruklar ve cüppeler çıkarılmalı; mahkeme salonunda hiçbir üniforma giyilmemeli; sık sık ara verilmeli; aile

davalı ile birlikte oturmalı; yasal temsilcilerle kolay iletişim sağlanmalı; medya görevlilerinin çoğu davayı sadece video kamera aracılığıyla izlemeli ve halktan hiç kimsenin mahkeme salonuna girmesine izin verilmemelidir. Ayrıca 2006 Polis ve Adalet Kanunu, 1999 Gençlik Adaleti ve Suç Delilleri Kanunu'nu değiştirmiş ve çocuklar dahil olmak üzere bazı hassas sanıkların mahkeme kararıyla, canlı bağlantı aracılığıyla mahkeme salonu dışından ifade verebilmelerini sağlamıştır. Ayrıca Yüksek Mahkeme Kraliyet Dairesi Başkanı 2007'de gözden geçirilmiş bir Uygulama Talimatı yayınlamış burada sanığın neler olduğunu anlamasını, mahkeme işlemlerini takip edebilmesini ve duruşmanın sanığın anlayabileceği bir dilde yapılmasını sağlamak için atılması gereken adımları ilave etmiştir.

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2011\)171](#)

4. ÇOCUKLARIN AİLE HUKUKU KONULARINDAKİ HAKLARI

4.1 Erişim hakları, çocuğun velayeti ve ailenin birleşmesi

Boşanma davası devam ederken çocuk-ebeveyn görüşmesi haklarının uygulanması

BGR / Mincheva
(21558/03)

Bir annenin kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla güvence altına alınan oğluyla görüşme hakkının infazının yetkili makamlar tarafından sağlanamaması nedeniyle ortaya çıkan Sözleşme ihlalinin tekrarlanmasını önlemek amacıyla 2008'de, dava olgularını takiben, Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanunu değiştirildi. Kanun uyarınca çocuğun velayeti ya da görüşme haklarına dair kararların uygulanmasını sağlayacak organ polis ve sosyal hizmetler kurumundan yardım isteyebilecek ve karara uymayan tarafa para cezası verebilecek. Ayrıca 2009 Aile Kanunu boşanma davalarındaki tarafların çocukların bakımına ilişkin geçici önlemler talep edebilmelerini sağladı; bu önlemler ya derhal ya da bu başvurunun yapıldığı duruşma tarihini izleyen on beş gün içinde incelenmelidir. Mahkeme kararı temyiz edilemez ancak aynı mahkeme tarafından değiştirilebilir. Ulusal mahkemeler çocuğun korunması için çeşitli tedbirlere karar verebilirler ve bir ebeveynin çocukla diğer ebeveynin ya da üçüncü bir kişinin huzurunda görüşmesini, ya da ebeveynin çocuğu belirli bir yerde görmesini talep edebilirler. Bu tür tedbirler boşanma davası sonuçlandıktan sonra da alınabilir.

[02/12/2010 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2012\)153](#)

Başvuru sahibi 2003'te çocuğuyla düzenli olarak görüştü.

Boşanma veya velayet davası devam ederken çocuk-ebeveyn görüşmesi haklarının hemen uygulanması

CRO / Ribic
(27148/12)

Mahkeme'nin yetkili makamların başvuru sahibi ile çocuğunun görüşme haklarını uygulayamamasını eleştiren bulgularına karşılık olarak 2015'te yeni bir Aile Kanunu yürürlüğe girdi. Bu Kanun ailelerle ilgili davalarda yerel mahkemelere kesin süreler koydu. Kanun aynı zamanda görüşme haklarıyla ilgili konularda *re'sen* karar verme, bu kararları *re'sen* uygulama olanağı ve devam eden boşanma ve velayet davalarında görüşme haklarına ilişkin *re'sen* geçici kararlar alma olanağı sağladı. Buna ek olarak temyiz yetkisi sistemi 2015'te reforme edildi ve aile konuları hakkındaki davalarda temyiz için özel bir yetki getirildi. Ayrıca yeni Aile Kanunu uyarınca velayet sahibi olmayan ebeveynin çocukla hem görüşme hakkı hem de yükümlülüğü olurken velayet sahibi ebeveynin de bu görüşmeyi sağlama ve teşvik etme yükümlülüğü vardır; bunlara uymayan ebeveynlerden tazminat talep edilebilir.

[02/07/2015 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2018\)281](#)

Ziyaret haklarına ilişkin anlaşmazlıkların barışçıl yollardan çözülmesini sağlayan mevzuat

CZE / Reslova
(7550/04)

Mahkeme'nin özellikle yerel mahkemelerin ebeveynlik haklarına ilişkin davalarda özel bir özen göstermediği ve başvuru sahiplerinin ziyaret haklarını uygulama konusunda başarısız olduğu yolundaki kararına karşılık olarak Hukuk Mahkemeleri Usulü Kanunu değiştirildi ve 2008'de Çocuklara Sosyal ve Yasal Koruma Kanunu yürürlüğe girdi. Bu mevzuat uyarınca reşit olmayan çocukları ilgilendiren konularda (aile içi şiddet davaları hariç) mahkemeler duruşmaları üç aya kadar erteleyebilirler ve tarafların uzlaşma görüşmelerine ya da aile terapisine katılmaları yolunda karar verebilirler. Mahkemeler aynı zamanda ihtiyati tedbir kararı verip hayatı ya da gelişimi tehdit altında olan bir çocuğu gerektiği süre boyunca "uygun bir ortama" yerleştirmeye hükmedebilirler. Reşit olmayan çocuklarla ilgili mahkeme kararlarının uygulanmasına ilişkin

[18/10/2006 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2011\)99](#)

Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun değiştirilen hükümleri uyarınca ulusal mahkemeler mahkeme dışındaki toplantılara katılma yükümlülüklerini yerine getirmeyen ebeveynlerin aile terapisine katılmalarına ya da çocukla kademeli olarak görüşme imkanı sağlayacak bir plan yapmalarına karar verebilir. Mahkemeler başvurulacak son çare olarak ebeveyni çocukla zorla görüştürmeye karar verebilir.

Çocukların halen reşit olmadıkları davalarda yerel mahkemeler bu Mahkeme kararından sonra başvuru sahiplerinin ziyaret haklarını güvence altına aldılar.

Çocukların menşei ülkede aileleriyle birleştirilmesi

Vatansız bir annenin, kızının Cezayir'e dönmesi için yaptığı başvuruya yetkili makamların gerekli yanıtı vermemesi nedeniyle, aile hayatı hakkının ihlalinin tekrarlanmasını önlemek için 2015'te Reşit Olmayanların Yasal Korunmasına Dair Kanun değiştirildi. Kanun refaktçisi olmayan göçmen çocuklar ve çocuğun ailesinin aranması ve ailenin birleştirilmesine ilişkin davalarda çocuğun yüksek yararı ilkesi gözetilmek koşuluyla uygulanması gereken özel işlemleri öngörüyor. Ayrıca 2009'da Yargıtay aile birleştirme davalarında çocuğun yüksek çıkarılarını tümüyle gözeterek, mahkemelere rehberlik edecek bir ilkeler listesi hazırladı. Bunun yanı sıra çocukların korunması ve konuyla ilgili bütün talepleri tek elde toplamakla yükümlü bir ulusal örgüt (*Observatorio Nacional de la Infancia*) kuruldu.

ESP / Salek Bardi
(66167/09)

[24/08/2011 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar
CM/ResDH\(2018\)150](#)

Aile içi anlaşmazlıklarda çocuğun yüksek çıkarını güvence altına alan kanunlar

Bir ebeveynin çocuklarıyla görüşme hakkının sosyal hizmet merkezleri ve yerel mahkemeler tarafından tekrar ihlal edilmesini önlemek amacıyla 2019'da yeni bir Aile Kanunu yürürlüğe girdi. Kanun aile içi anlaşmazlıklarda çocukların konumunu iyileştirmek ve çocuğun yüksek çıkarı ilkesinin daha etkili bir şekilde uygulanmasını sağlamak için sosyal hizmet merkezleri ve yerel mahkemelerin yetkilerini değiştirdi. Yeni Kanun, ebeveynlerin bir mahkemeden çocuğun velayeti, nafaka ve görüşme hakkı için karar vermesini talep etmeden önce sosyal hizmet merkezlerindeki ön danışmanlık seanslarına devam etmelerini sağlayarak aile meselelerinde danışmanlık ve arabuluculuğun kullanımını özellikle güçlendirmiştir. Ayrıca yerel mahkemeler, ihtiyati tedbir kararı alabilirler, özellikle de görüşmelerin çocuğun yerleştirildiği sosyal hizmet merkezinde bir profesyonelin huzurunda gerçekleşmesine hükmedebilirler ve çocuğun yüksek çıkarını koruma üzere *re'sen* herhangi bir tedbir alabilirler. Bunun yanı sıra 2018 Sosyal Güvenlik Kanunu uyarınca sosyal hizmet merkezleri, bütün aile üyelerine profesyonel danışmanlık ve destek ve ihtiyaç duyan çocuklara bakım sağlayan "aileye evde yardım etmek" de dahil olmak üzere çeşitli bakım hizmetleri sunabilirler.

SVN / A.V.
(878/13)

[09/07/2019 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar
CM/ResDH\(2020\)82](#)

Velayet kararlarının uygulanmasının güçlendirilmesi

Mahkeme'nin yetkili makamların velayet kararlarını uygulayamaması ve başvuru sahibini çocuklarıyla birleştirememesi ile ilgili kararının ardından 2011 İnfaz Kanunu kabul edildi. Kanun çocuğun velayet sahibi ebeveyni iade edilmesi ile ilgili davalarda yerel mahkemelerin münhasır yetkilerinin olması gerektiğini öngördü. Ayrıca mahkemelerin çocukları ilgilendiren kararları uygularken, çocuğun yüksek çıkarını koruma gereğine mümkün olduğu kadar geniş ölçüde özel bir dikkat sarfetmeleri gerektiğini öngördü. Dolayısıyla yetkili mahkeme çocuğun bir ebeveyni ya da bir başka vasiye gönüllü olarak teslim edilmesi için üç günlük bir süre tanımalı. Eğer mahkeme kararı, belirtilen süre zarfında uygulanmazsa mahkeme sorumlu ebeveyni para cezası vermelidir. Başvurulacak son çare olarak çocuk zorla alınıp ebeveyni ya da bir başka vasiye teslim edilmelidir. Mahkemeler infaz işlemleri sırasında sosyal hizmet kurumundan

MON / Mijuskovic
(49337/07)

[21/12/2010 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar
CM/ResDH\(2016\)225](#)

destek de isteyebilirler. Eğer çocuğun hayatı ya da gelişimi tehlike altındaysa mahkeme çocuğun derhal bir ebeveyn ya da bir başka vasiye teslim edilmesine hükmedebilir.

Yurtdışında yaşayan çocukların aileleriyle birleştirilmeleri

Yetkili makamların başvuru sahibinin bir önceki evliliğinden olan kızının Hollanda'da yanına gelmesine izin vermemelerinden kaynaklanan bir Sözleşme ihlalinin tekrarını önlemek amacıyla 2006'da Adalet Bakanlığı reşit olmayan çocukların Hollanda'da yasal olarak ikamet eden bir ebeveynleri ile aile birleştirme haklarına ilişkin yeni bir politika benimsedi. Bu politikaya göre aile birleşimi hakkının varlığını belirlemek için kullanılan "fiili aile bağları" kriteri, eğer Mahkeme'nin Sözleşme'nin 8. maddesini yorumu anlamında aile hayatı mevcutsa, artık var sayılmaktadır.

Başvuru sahibinin kızı ülkeye giriş vizesi aldı ve başvuru sahibi de 2010'da oturma izni aldı.

NLD / Tuquabo-Tekle ve Diğerleri
(60665/00)

[01/03/2006 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2010\)108](#)

4.2 Çocukların soybağı konularındaki hakları

Mahkemelerin babalık ya da annelik testlerini talep etme yetkisi

Babalık iddiaları çerçevesinde, baba olduğu iddia edilen bir kişiyi mahkeme kararıyla DNA testi yaptırmaya zorlamanın imkansızlığını gidermek için 2003'te yeni bir Aile Kanunu kabul edildi. Kanuna göre bir mahkeme babalığı ya da anneliği belirlemek üzere, mahkeme kararını takip eden üç ay içerisinde yaptırılması gereken tıbbi testleri talep edebilecek. Şimdi yerleşik olan ulusal içtihat uyarınca bir kişinin babalık veya anneliğinin belirlenmesini sağlayacak tıbbi incelemeyi yaptırmaması karşı tarafın lehine bir kanıt olarak sayılıyor.

Baba olduğu iddia edilen kişinin 2002'de babalığı tespit edildi ve başvuru sahibine (kızı) nafaka bağlandı.

CRO / Mikulic
(53176/99)

[04/09/2002 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar ResDH\(2006\)69](#)

Babalık iddialarını gündeme getirmek için esnek süre sınırlaması

Birini babalığı yargı yoluyla belirleme olanaklarından mahrum bırakan katı yasal süre sınırlamalarından kaçınmak için 1991 Çocuk (Akrabalık ve Yasal Statü) Kanunu 2008'de değiştirildi. Kanun ilgili gayri meşru çocuğun babası olduğu düşünülen kişinin kimliğini tespit etmesini sağlayan bilgiyi ilk fark ettiğini belirleyebildiği tarihten itibaren üç yıllık bir süre sınırı getirdi. Bu, davacının yerel mahkemeyi babalığı araştırmak için sarf edilen ve koşullara göre makul olan çabalara rağmen bu bilgiyi daha önce edinmesinin mümkün olmadığını ikna etmesi içindir. Ayrıca daha önceki babalık davalarının zaman aşımına uğradığı gerekçesiyle reddedilmesi ya da bu davalardan vazgeçilmiş olması 2008 değişikliklerinden sonra açılacak herhangi bir yeni babalık davasının reddedilmesi için bir gerekçe olamaz.

CYP / Phinikaridou
(23890/02)

[20/03/2008 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2010\)43](#)

Babalığı tanıma davalarında sınırlamaların kaldırılması

2016'da yeni bir Babalık Kanunu yürürlüğe girdi; kanun 1 Ocak 1976'dan önce evlilik dışı doğan ve Ekim 1981'e kadar babalık davası açmamış çocuklara da babalığın tespit edilmesi için koşulsuz dava açma hakkı tanıdı. Böyle bir dava, bir mahkemenin önceki mevzuat uyarınca babalık tespitini yapmamış olmasına rağmen incelenebilir. Bu tür yeni bir davanın incelenebilmesi için artık daha önceki kesinleşmiş hükmün özel olarak görevlendirilmiş bir temyiz mercii tarafından bozulması ya da geri gönderilmesi gerekmemektedir.

FIN / Gronmark
(17038/04)

[06/10/2010 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2018\)326](#)

Taşıyıcı annelik sözleşmesiyle yurtdışında doğan çocukların soybağının tanınması

FRA / Mennesson
(65192/11)

2015'te Temyiz Mahkemesi Genel Kurulu, taşıyıcı annelik sözleşmeleri sonucu doğan çocukların yabancı doğum belgelerinin transkripsiyonunu, eğer bu belgeler Medeni Kanun'un özgün belge gerekliliklerine uygun ise, geçerli olduğuna karar verdi. 2017'de, yabancı doğum belgelerinin biyolojik baba ile birlikte müstakbel anneyi de ebeveyn olarak tayin ettiği davalardaki belirsizliği gidermek üzere Temyiz Mahkemesi bu tür davalarda biyolojik babaya ilişkin doğum belgesinin transkripsiyonunu mümkün kılmıştır. Bununla birlikte Temyiz Mahkemesi, çocuğu doğuran kadın dışında bir kadını "anne" olarak adlandırmanın gerçekte örtüşmediğini düşünerek, müstakbel anne ile ilgili ayrıntıların kaydedilmesini kabul etmedi. Bu durumda evlat edinme müstakbel anne için çözüm yolu olacaktır. Ayrıca Adalet Bakanlığının 2013 tarihli bir genelgesine göre, eğer bir Fransız erkeğiyle baba-çocuk ilişkisini gösteren yabancı medeni durum belgeleri Medeni Kanun'un özgün belge gerekliliklerine uygun ise, çocuğa Fransız vatandaşlığı belgesi verilmelidir. Yabancı bir taşıyıcı annelik düzenlemesinin varlığından şüphe duymak bu tür başvuruları reddetmek için tek başına yeterli bir neden değildir.

[26/09/2014 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2017\)286](#)

Yetkili makamlar ilgili çocuklara Fransız vatandaşlığı belgelerini verdi.

Evlat edinilen çocukların biyolojik anneleri hakkında bilgi alma hakkı

ITA / Godelli
(33783/09)

2013'te Anayasa Mahkemesi evlat edinilen kişilerin biyolojik anneleri hakkındaki bilgilere, annelerin gizli kalma iradesini teyit etmeye yetkili mahkeme yapılmadan erişmelerini yasaklayan iç hukuk hükmünün anayasaya aykırı olduğunu bildirdi. Biyolojik çocuk, biyolojik annesi hakkında bilgi istediğinde mahkemelerin bu ilişkiyi kurmak için izleyecekleri usulü belirleyen yasa tasarısı Parlamentoda bekletilmektedir. Bu yasal boşluk bu süre zarfında Temyiz Mahkemesi'nin 2017'de geliştirdiği ve bu tür başvuruları alan mahkemelerin biyolojik annenin isteğini öğrenmek üzere onunla gizlice temas kurabileceğini belirten içtihatı ile doldurulmaktadır.

[18/03/2013 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2015\)176](#)

2015'te, Trieste çocuk mahkemesi başvuru sahibinin yeni bir başvurusu üzerine ona biyolojik annesinin kimliğinin bildirilmesine karar verdi.

Medeni durum belgelerinde çocukların etnik kökenlerini ebeveyninkinden ayırma hakları

MDA / Ciobotaru
(27138/04)

2012 Medeni Durum Belgeleri Kanunu bir çocuğun ebeveyninin etnik kökeninin, ebeveynin talep etmesi halinde ve kendi beyanına dayalı olarak çocuğun doğum belgesine kaydedilebileceğini öngörür. Çocuk 16 yaşına geldiğinde etnik köken çocuğun kendi talebiyle ve kendi beyanına dayanarak kaydedilir. Kişinin doğum belgesi, diğer kimlik ve medeni durum belgelerinde yer alan etnik köken bilgisi kendi talebiyle ve kendi beyanı doğrultusunda değiştirilebilir.

[27/07/2010 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2016\)84](#)

Ulusal hukuk davaları yeniden açıldı ve Yargıtay yetkili medeni durum kayıt makasının, başvuru sahibinin etnik köken girişini Moldav'dan Romanyalı'ya değiştirmesine karar verdi.

Babalık davası açan çocuklar için yasal sınırlamaların kaldırılması

ROM / Calin
(25057/11)

2007 Medeni Kanunu uyarınca babalık davası çocuğun hayatı boyunca zaman aşımına uğramaz. Anayasa Mahkemesi 2008'de bu kuralın sadece yeni mevzuat yürürlüğe girdikten sonra doğan çocuklar için geçerli olduğuna dair karar vermiş olsa da 2016'da belirlenen bir Anayasa Mahkemesi içtihatına göre çocuğun doğumundan itibaren bir yıllık bir süre kısıtlaması sadece annenin ya da çocuğun yasal temsilcisinin açtığı babalık davalarında uygulanacak, çocukların

[19/10/2016 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

kendilerinin açtığı davalarda değil. Dolayısıyla çocukların doğum tarihi ne olursa olsun çocuklar tarafından açılan hiçbir babalık davası zaman aşımı gerekçesiyle reddedilemeyecek.

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2018\)418](#)

Babalık meselelerinin mahkemeler tarafından hızla çözülmesi

2001'de ulusal mahkemelerin, evlilik dışı çocuğun babası olduğu düşünülen kişinin DNA testi yaptırmayı reddetmesi nedeniyle bir babalık meselesini hızlı çözemediği dava olgularını takiben Medeni Kanun değiştirildi. Kanun davalının araştırma ve incelemeye rıza göstermediği babalık davalarında hakimnin bundan beklenen sonucu davalının aleyhine sayabileceğini öngördü. Ayrıca 2001 Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre hakimler mazeretsiz itaatsizlik durumlarında incelemenin zor kullanılarak yapılmasına karar verebilirler. 2009 tarihli Yargıtay içtihatına göre tüm deliller incelendikten sonra davalının baba olup olmadığına karar vermek ulusal mahkemelerin görevidir.

Başvuru sahibinin babalık iddası kabul edildi.

TUR / Ebru ve Tayfun Engin Colak
(60176/00)

[30/08/2006 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2018\)189](#)

Babalık davalarının açılması için yasal sınırlamaların kaldırılması

2003 Medeni Kanunu bir yıllık zaman aşımı süresine, davacıların babalık davasının açılmasındaki gecikmeyi haklı kılacak koşulların olduğunu bildirmelerine olanak tanıyan bir istisna getirdi. Bir yıllık zaman aşımı süresini Anayasa'ya aykırı bulan 2012 tarihli bir Anayasa Mahkemesi kararının ardından yukarıda bahsedilen süre sınırlaması kaldırılmıştır. Dolayısıyla şu anda yürürlükte olan Medeni Kanun, babalık davaları için herhangi bir süre kısıtlaması getirmemektedir.

TUR / Turnali
(4914/03)

[06/11/2009 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2017\)17](#)

4.3 Sosyal hizmet kurumlarının yetkisi altındaki çocuklar

Çocukların mülkiyet haklarının sosyal refah makamları tarafından korunması

Sosyal Refah Merkezi ve mahkemelerin bir gayri menkul takas anlaşmasında çocukların mülkiyet haklarını güvence altına alamaması ve onlara bu duruma etkili bir şekilde itiraz edebilmeleri için makul bir fırsat sağlayamamasına ilişkin ihlalin tekrarını önlemek üzere yasal reformlar yapılmıştır. 2015 Aile Kanunu, Sosyal Refah Merkezi'nin artık çocukların sahip olduğu mülklerin elden çıkarılmasıyla ilgili konularda karar verme yetkisinin olmamasını sağlamıştır. Bu tür davalar artık çocuğun yüksek çıkarları doğrultusunda çekişmesiz yargılamalarla yerel mahkemeler tarafından karara bağlanmaktadır. Ayrıca yerel mahkemeler Sosyal Refah Merkezi, çocuk ve/veya bir ebeveynin talebi üzerine çocuğun bir ya da iki ebeveynini birden çocuğun mülkünü yönetme hakkından mahrum edebilirler. Çocukların mülkiyet haklarıyla ilgili kararlara itiraz etme haklarına ilişkin olarak 2015 Aile Kanunu, çocuklar dahil olmak üzere hassas kişilerin yüksek çıkarlarını temsil etme ve koruma konusunda uzmanlaşmış bağımsız bir kurum olan Özel Velayet Merkezi'ni (ÖVM) kurdu. Mülkiyet konularıyla ilgili davalarda yetkili mahkeme bir ÖVM personelini çocuğun özel vasisi olarak tayin etmelidir. Aile Kanunu mahkeme kararının, kararın sonuçlarının ve kararı temyiz etme hakkının çocuğa bildirilmesi gerektiğini öngörür.

CRO / S.L ve J.L. (13712/11)

[19/10/2015 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2018\)120](#)

Çocukların sadece ebeveynin maddi durumu nedeniyle bakım kurumuna yerleştirilmesinin yasaklanması

2012 Medeni Kanunu yetersiz barınma koşullarının ve ebeveynin maddi durumunun bir mahkemenin bir çocuğu kuruma yerleştirmesi için tek başına geçerli bir neden olamayacağını

CZE / Wallová ve Walla
(23848/04)

öngördü. Çocuğun yüksek çıkarı birincil kaygıdır ve kurumsal bakım artık diğer alternatifler tüketildikten sonra başvurulacak ikincil önlemdir. 2012 Aile Kanunu'nda da benzer hükümler getirilmiştir. Bunlara ek olarak 2006'da değiştirilen Çocukların Sosyal ve Yasal Korunmasına Dair Kanun çocukların ebeveyn bakımından alındıktan sonra yetkili makamların aileyi etkili bir şekilde birleştirmeyi ve ebeveyne, mali ve diğer sosyal refah yardımları için başvurular da dahil olmak üzere acil ve kapsamlı destek sağlamayı hedeflemesi gerektiğini belirtir. Ayrıca Medeni Usul Hukuku Kurallarında yapılan 2008 ve 2012 değişiklikleri çocuğun sesini duyurma hakkını güçlendirdi ve çocuğa duruşmalar boyunca kendi seçeceği bir kişinin eşlik etmesini sağladı.

[26/03/2007 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2013\)218](#)

Sosyal bakıma yerleştirilen çocukların aile bağlarının korunması

ITA / Roda ve Bonfatti (10427/02)

Yetkili makamların sosyal bakıma yerleştirilen çocuklar ile aileleri arasında ilişkiyi sürdürmedeki başarısızlığını gidermek için çeşitli yasal reformlar yapıldı. Medeni Kanun'da yapılan 2012 ve 2013 değişiklikleri, çocuğun evlat edinilmesi de dahil olmak üzere, çocukların kendilerini ilgilendiren davalarda mahkeme tarafından dinlenmelerini öngördü. Ayrıca Medeni Kanun boşanma davalarında, fiziksel ayrılıklarda ve beraber oturma sona erdiğinde biyolojik ebeveyn ile çocuğun ilişkilerini düzenlemiş ve çocukların her iki ebeveyn ile temas halinde olması gerektiği ilkesini geçerli kılmıştır. Son olarak 2013 mevzuatı sosyal hizmetlerin çocuğun kendi ailesinde yetişmesine izin vermek için aileyi desteklemek üzere devreye girmeleri gerektiği zaman mahkemelerin sosyal hizmetlere davalar hakkında bilgi vermesi gerektiğini öngörür.

[26/03/2007 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2016\)27](#)

Çocukların sosyal bakıma yerleştirilmesi ve aileleriyle bağlarını koruma hakları

ITA / Scozzari (39221/98)

Mahkeme'nin yetkili makamların sosyal bakıma yerleştirilen çocukların anneleriyle bağlantılarını sürdürme haklarını etkili bir şekilde koruyamamasına ilişkin kararının ardından yasal reformlar yapıldı. 2001 tarihli bir Kanun sosyal bakıma yerleştirme kararlarının çocuğun vasisinin nasıl vasilik yapacağını ve ebeveyn ve diğer çekirdek aile üyelerinin sosyal bakıma yerleştirilen bir çocukla bağlantılarını nasıl sürdüreceklerini de belirtmesi gerektiğini öngördü. Kanun aynı zamanda yerleştirme kararlarının, asıl amacı çocuğu menşe ailesiyle birleştirmek olan ve sabitlenmesi gereken yerleştirme süresini de bildirmesi gerektiğini öngördü. Ayrıca kanun yetkili sosyal bakım hizmetinin çocuğun ailesiyle ilişkilerini ve ailesine geri dönüşünü kolaylaştırması gerektiğini de öngördü. Son olarak genç hakimlerin ve sosyal hizmet uzmanlarının aile hukuku konularında Sözleşme gereklilikleri konusunda -gerekliliklerin Avrupa Mahkemesi'nin yorumladığı şekliyle- farkındalıklarını artırmak için seminerler düzenlendi.

[13/07/2000 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2008\)53](#)

Ebeveynin çocuklarının sosyal bakıma yerleştirilmesi hakkındaki davalara etkin olarak katılması

PRT / Soares de Melo (72850/14)

Annenin yargılamalara katılması ve yasal temsili güvence altına alınmadan çocukların evlatlık verilmek üzere bir sosyal bakım kurumuna yerleştirilmesinden kaynaklanan benzer ihlalleri önlemek amacıyla dava olgularının ardından yeni bir kanun kabul edildi. 2015 Tehlike Altındaki Çocukların ve Gençlerin Teşvik Edilmesi ve Korunması Kanunu çocuklarının sosyal bakıma yerleştirilmesi veya evlatlık verilmesi davalarında ebeveynin yasal temsilini zorunlu hale getirdi. Ayrıca Avrupa Mahkemesi kararı benzer ihlalleri önlemek için 309 Çocukları ve Gençleri Koruma Komisyonu'na dağıtıldı.

[16/05/2016 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2019\)123](#)

Mahkeme tarafından alınan geçici tedbir kararının ardından başvuru sahibi anne 2016'da çocuklarıyla yeniden temas kurdu. 2016'da Anayasa Mahkemesi'nin itiraz edilen kararı iptal etmesinin ardından ve yetkili mahkemenin ebeveyn ile yaptığı bir "teşvik ve koruma anlaşması" çerçevesinde küçük çocuklar başvuru sahibi anne ile tekrar birleştirildiler.

5. ÇOCUK KAÇIRMA VE İADE DAVALARI

Lahey Sözleşmesi kapsamında çocuk iade işlemlerinin iyileştirilmesi

Yetkili makamların başvuru sahibinin çocuklarının babaları tarafından kaçırıldıktan sonra kendisine iade edilmesini gerektiren bir mahkeme kararını uygulayamamaları hakkındaki bu karara cevaben Romanya 2004 Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Sözleşme'yi (bundan böyle Lahey Sözleşmesi olarak geçecek) (2014'te değiştirildi) Uygulama Kanunu'nu çıkardı. Kanun özellikle şunları öngörüyordu: Çocukların Lahey Sözleşmesi kapsamında iade edilme başvurularıyla ilgilenmek üzere yetkili bir mahkeme (Bükreş Çocuk ve Aile Meseleleri Mahkemesi) kurulacak; yerel mahkemelere çocuğu iade etmeyi ya da ziyaret hakkı tanımayı reddeden bir ebeveyni caydırıcı para cezası kesme yetkisi veren bir usul yürürlüğe girecek; ebeveynin çocuğu iade etme yükümlülüğüne uyması için iki hafta süre tanınacak. Buna ek olarak 2004 tarihli bir çocuk haklarını koruma ve teşvik etme kanunu çocukların ebeveynleri ile kişisel ilişkilerini ve direkt temaslarını sürdürme hakkı olduğunu, bu hakların kullanılmasının bir adli makam tarafından sağlanması gerektiğini öngördü. Ayrıca yeni Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu çocuklarla ilgili hükümlere dair özel bir infaz usulü sağladı.

ROM / Ignaccolo-Zenide
(31679/96)

[25/01/2000 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2015\)185](#)

Çocuk kaçırma davalarında cezai yaptırımların artırılması

2002'de, yetkili makamların başvuru sahibinin, babası tarafından kaçırılmış olan çocuğunun velayet hakkını güvence altına alamamasına ilişkin dava olgularının ardından, Ceza Kanunu değiştirildi ve çocuk kaçırma ceza gerektiren bir suç sayılarak daha ağır cezalar getirildi, böylelikle yerel mahkemelerin bu tür davalarda uluslararası eylem ve işbirliği talep etmeleri de kolaylaştırıldı.

ESP / Iglesias Gil ve A.U.I
(56673/00)

[29/07/2003 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar ResDH\(2006\)76](#)

Bu çocuk 2002'de annesine iade edildi böylece anne velayet haklarını yeniden kazandı.

Lahey Sözleşmesi kapsamında hızlı ve etkili davaların sağlanması

2018 tarihli bir kanun Lahey Sözleşmesi ve konuyla ilgili diğer uluslararası belgelerin (Brüksel II bis Tüzüğü dahil) kapsamına giren davalarda yetkili merkezi makamın (Adalet Bakanı) yetkilerini ve izleyeceği usulleri düzenlemeyi hedefledi. Kanun uyarınca merkezi makamın görevi konuyla ilgili başvuruları kabul etmek ve derhal işleme koymak, davaların durumunu izlemek ve yurt dışında yaşayan başvuru sahiplerine davalarının durumu hakkında bilgi vermektir. Ayrıca Kanun davaları kolaylaştırmak için Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nu değiştirdi ve özellikle şunları sağladı: Bir başvuruyla ilgili gereğinin yapılması için en fazla altı haftalık bir süre sınırlaması getirildi (ilk derece ve istinafta); bir çocuğun kaçırılmasıyla ilgili esasa ilişkin karara karşı temyiz başvurusu başlatıldı ve bu kararları re'sen gerekçelendirme zorunluluğu getirildi; Lahey Sözleşmesi kapsamına giren başvuruların sadece seçilmiş bölge mahkemeleri ve tek bir temyiz mahkemesi (Varşova İstinaf Mahkemesi) tarafından incelenmesi başlatıldı; bu davalarda uzmanlar için görüşlerini derhal hazırlama yükümlülüğü getirildi; tarafların bir avukat tarafından temsil edilmesi zorunlu hale getirildi.

POL / Oller Kaminska
(28481/12)

[18/04/2018 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Davanın durumu: devam ediyor](#)

Başvuru sahibi 2012'de kızıyla birleşti.

Yeni mevzuat uluslararası çocuk kaçırma davalarında idari ve mahkeme işlemlerini iyileştirdi

SUI / Bianchi
(7548/04)

2009 tarihli bir Kanun uluslararası çocuk kaçırma davalarının görülmesini iyileştirmeyi hedefledi. Kanun özellikle şunları sağladı: Bu davaları sadece bir kanton mahkemesine devretti, ebeveynler arasındaki anlaşmazlıkları dostlukla halleden çözümlere öncelik tanıdı, iade kararlarını uygulanabilir önlemlerle birleştirdi ve kantonların icradan sorumlu tek bir yetkili makam tayin etmelerini şart koştu. Buna ek olarak, kanun tarafların mümkün olduğu sürece mahkeme tarafından dinlenmesi ve çocukların uygun bir şekilde dinlenmesi gerektiğini belirtti. Son olarak yetkili mahkemeye çocuğun kaçırılmadan hemen önce mutata olarak ika met ettiği devletin yetkili makamlarıyla birlikte çalışma şartı getirildi.

[22/09/2006 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2008\)58](#)

2007'de İtalyan polis teşkilatı ve adli makamları İsviçre yetkili makamlarıyla eşgüdümlü olarak başvuru sahibinin oğlunun annesinin Mozambik'te gizli saklanma yerini bulmayı başardılar. Anne sınır dışı edildi ve sonunda İsviçre'ye döndü. Sonuç olarak başvuru sahibi oğluya tekrar bir araya geldi.

Uluslararası çocuk kaçırma vakalarında basitleştirilmiş ve hızlandırılmış iade işlemlerinin ayarlanması

AUT / M.A.
(4097/13)

2017 Çocukların İadesi Kanunu, haksız yere yerinden edilen çocukların iadesini basitleştirmek ve hızlandırmak amacıyla Lahey Sözleşmesi iade işlemleri kapsamında yeni bir ulusal usul oluşturdu. Yeni kanun 2005'te yürürlüğe giren ve iade başvuruları ve kaçırılan çocuk ile etkilenen ebeveyn arasındaki ilişkinin yeniden kurulmasına ilişkin davalara bakma yetkilerini önceden birleştirmiş olan Anlaşmazlık Davaları Kanunu'nu tamamlayıcı niteliktedir. Kanun özellikle şunları sağlamıştır: iade işlemleri sırasında, çocuğun yüksek çıkarlarına ters düşmediği sürece çocuk ile geride bırakılan ebeveyn arasındaki ilişkiler sürdürülmeli ya da yeniden kurulmalıdır; iade kararı infaz kararını da kapsamalıdır; ve yargılamanın ilk aşamasında zaten incelenmiş olan hiçbir istisna infaz aşamasında talep edilemez. Buna ek olarak mahkeme özel nedenlerden ötürü bir istisna sağlamadığı sürece iade kararı -temyiz başvurusunda bulunduğu zaman dahi- acilen infaz edilmelidir. Son olarak çocuğa iade işlemleri sırasında destek olmak üzere bir danışmanın tayin edilmesi gibi tedbirler alınabilir.

[15/04/2015 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2018\)273](#)

Lahey Sözleşmesi kapsamında idari ve ihtisas mahkemesi işlemlerinin hızlandırılması

CRO / Karadzic
(35030/04)

Mahkeme'nin tespitlerine cevaben 2019'da Lahey Sözleşmesi'nin Uygulanmasına Dair Kanun çıkarıldı. Kanun yabancı bir yetkili makamdan talep gelmesi halinde yetkili bakanlığın derhal yetkili sosyal yardım merkeziyle temas kurmasını ve yetkili mahkeme huzurunda iade işlemlerini başlatmasını sağlamıştır. Kanun karar alınması için sıkı süre sınırlamaları getirmiştir: Mahkemenin iade başvurusu hakkında karar vermesi için altı hafta ve kararı bildirmek için son duruşmadan itibaren sekiz gün. Ayrıca bu davalara bakma yetkisini sadece iki yerel mahkemeye vererek davaları hızlandırdı. Buna ek olarak iade kararlarının etkin bir şekilde infazı ile ilgili olarak 2015 Aile Kanunu, infaz işlemlerini engelleyen taraflara para cezası ve altı aya kadar hapis cezası getirildi. Kanun başvurulacak son çare olarak çocuğun polis desteğiyle zorla alınmasını öngördü.

[15/03/2006 tarihli son hüküm](#)

[Eylem planı](#)

[Davanın durumu: devam ediyor](#)

g

Avrupa Mahkemesi kararının ardından başvuru sahibi ve çocuğun babası, çocuğun babasıyla birlikte yaşaması ve başvuru sahibinin çocukla düzenli olarak görüşmesi yolunda bir anlaşmaya vardılar. Başvuru sahibi oğlu 2013'te reşit olana kadar ebeveyn hakkını kullandı.

Çocuk iade davalarında ulusal makamların infaz kararlarını uygulama işlemlerini kolaylaştırma ve hızlandırma

BIH / Sobota-Gajic
(27966/06)

2003 Sırp Cumhuriyeti İcra Usulleri Kanunu infaz kararında adı geçen kişinin bu kararı aldığı tarihten itibaren üç gün içinde çocuğu gönüllü olarak iade etmesini sağlamıştır. Yerel mahkemeler bu karara uyulmaması durumunda para cezası verecek ve eğer gerekirse velayet yetkililerinin yardımına başvuracaklar. Başvurulacak son çare olarak çocuk zorla alınacak. Ayrıca yerel mahkemeler bir velayet kararının uygulanması sırasında çocuğun çıkarlarını korumakla yükümlüdürler. Bunun yanı sıra çocuk kaçırma 2005 Sırp Cumhuriyeti Aile İçi Şiddet Kanunu kapsamına girmektedir: Bu, polis, savcı, velayet makamı yetkilileri ve mahkemelerin çocuk kaçırma durumlarıyla karşı karşıya kaldıklarında mağdurlara koruma sağlamak ve bu tür vakaları öncelikli olarak incelemekle yükümlü olmalarını sağlar.

[06/02/2008 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Hüküm](#)
[CM/ResDH\(2011\)45](#)

Başvuru sahibine velayet veren karar infaz edilmiş ve anne 2007'de oğluyla birleşmiştir.

Uluslararası kaçırılan çocukların iadesini hızlandıran ve ebeveyn anlaşmazlıklarında arabuluculuğu geliştiren yeni hukuk yargılamaları

CZE / Macready (4824/06)

2008 Hukuk Muhakemeleri Usulü uluslararası çocuk kaçırma vakalarına ilişkin özel yargılamalar getirmiş, bu da şunları sağlamıştır: İade yargılamalarında yetkili bir ihtisas mahkemesinin belirlenmesi, yerel mahkemelere bir çocuğun iade koşulları ve/veya şikayetçinin çocuklarıyla ilişki kurmasına yönelik geçici düzenlemeler hakkında karar alma yetkisi verilmesi ve mahkemelere esas hakkında bir karar vermeleri için altı haftalık bir süre sınırlaması getirilmesi.

[Judgment final on 04/10/2010](#)

[Action report](#)

[Final Resolution](#)
[CM/ResDH\(2012\)21](#)

Ebeveyn anlaşmazlıklarında arabuluculuğa da vurgu yapıldı. Uluslararası çocuk kaçırma anlaşmazlıklarında ÇYUHKD (Çocuklara Yönelik Uluslararası Hukuki Koruma Dairesi) gayri resmi bir arabulucuyu devreye sokmaktadır; bu arabulucunun görevi yasadışı yollardan uluslararası çocuk kaçırma nedeniyle çıkan aile krizi üzerinde mümkün olan en asgari olumsuz etkiye yol açacak çözümler bulmaktır.

6. AYRIMCILIĞA KARŞI KORUMA

6.1 Aile hukuku ve vaset konuları

Evlenmemiş eşcinsel çiftlerde ikinci-ebeveynin evlat edinmesi

İstikrarlı bir eşcinsel ilişki yaşayan ve iç hukuk uyarınca partnerinin çocuğunu, annenin çocuğuyla yasal bağlarını koparmadan (ikinci-ebeveynin evlat edinmesi) evlat edinemeyen kişilere karşı yapılan ayrımcılığın tekrarını önlemek için mevzuat değişiklikleri yapıldı. 2013'te Medeni Kanunu değiştiren Kanun ve Kayıtlı Birliktelik Kanunu yürürlüğe girdi ve eşcinsel çiftlerde (kayıtlı ya da değil) gerçek ebeveyn ile aile ilişkilerinin sona erdirilmesine gerek kalmadan ikinci ebeveynin evlat edinmesine izin verdi.

AUT/X ve Diğerleri
(19010/07)

[19/02/2013 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2014\)159](#)

Evlilik dışı doğan çocukların babalarına karşı velayete bağlı ayrımcılık

Başlangıçta ebeveyn velayeti olan ve daha sonra anneden ayrılan ya da boşanan babalarla karşılaştırıldığında evlilik dışı doğan çocukların babalarına karşı velayet konularında yapılan ayrımcılığı ortadan kaldırmak için yasal önlemler alındı. Çocuk Velayet Kanunu ve Soyadı Kanunu'nu değiştiren 2013 tarihli Kanun çocuğun velayeti anneye verilmiş olsa bile babaya anne ile birlikte ortak velayet verilmesini kolaylaştırdı. Buna ek olarak eğer ebeveyn arasında bir anlaşma varsa bu anlaşmayı (artık mahkeme huzurunda alınan bir velayet anlaşması gerekmemektedir) sicil memuruna götürerek ortak velayet alabilirler. Son olarak kanun velayet konularında yargısal denetim sağlamıştır. Rıza alınamayan vakalarda çocuğun babası velayeti almak için dava açabilir ve mahkeme velayeti kimin alacağına çocuğun çıkarları doğrultusunda karar verir. Mahkeme annenin rızası olmasa dahi, velayetin her iki ebeveyn birinden verilmesi gerektiğine karar verebilir, veya eğer ortak velayet çocuğun çıkarlarına değil ise velayet çocuğun babasına aktarılabilir.

AUT/Spörer
(35637/03)

[03/05/2011 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2015\)19](#)

Evlilik dışı doğan çocukların uğradığı soybağına bağlı ayrımcılığın ortadan kaldırılması

Mahkeme bulgularına cevaben 1987'de Medeni Kanun'un ilgili hükümlerini değiştiren Soybağıyla İlgili Çeşitli Yasal Hükümleri Değiştiren Kanun kabul edildi. Buna göre Medeni Kanun bir çocuğun annesinin çocuğun doğum belgesinde bu şekilde belirtilen kişi olduğunu öngörür. Dolayısıyla artık anne tarafından gönüllü tanıma gerekli değildir. Ayrıca soybağının aile ve baba tarafından kalan haklar üzerindeki etkileri bakımından kanun farklı soybağı yöntemlerine ilişkin genel eşitlik ilkesini ortaya koymuştur. Son olarak miras konularında evlilik dışı doğan çocuklara karşı ayrımcılık yapan Medeni Kanun hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

BEL/Marckx
(6833/74)

[13/06/1979 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar DH\(88\)3](#)

Miras konularında evlilik dışı çocuklara karşı yapılan ayrımların ortadan kaldırılması

Evlilik dışı çocukların miras konularında meşru kardeşleriyle karşılaştırıldığında uğradıkları ayrımcılığı ortadan kaldırmak için yerel mahkemeler Medeni Kanun'un "meşru » ve « gayri meşru » çocuklar arasında muamele farkı öngören 760. maddesini iptal ederek Avrupa Mahkemesi kararını derhal yürürlüğe koydular. Hayatta kalan eşin ve evlilik dışı çocuğun miras haklarının reformuna ilişkin 2001 tarihli bir yasa bu gelişmeyi yasalaştırmış ve gayri meşru çocuklarla diğer çocuklar arasındaki ayrımcılığı ortadan kaldırmıştır.

FRA/Mazurek
(34406/97)

[01/05/2000 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar ResDH\(2005\)25](#)

Evlilik dışı doğan çocukların uğradığı mirasa bağlı ayrımcılığın sona ermesi

Avrupa Mahkemesi kararına cevaben, evlilik dışı doğan çocuklar için eşit miras hakkına ilişkin, Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu ve Maliye Kanunu'nu değiştiren İkinci Kanun 2011'de yürürlüğe girdi. Bu Kanun'a göre evlilik dışı doğan bütün çocuklar babaları ve baba tarafından akrabaları bakımından kanuni miras hakkına sahip olacaklar. Devletin yasal mirasçı olduğu davalarda söz konusu çocuklar Devlet'ten tazminat talep etme hakkını edindiler.

GER / Brauer
(3545/04)

[28/05/2009 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2012\)83](#)

Evlilik dışı doğan çocukların babalarının uğradığı velayete bağlı ayrımcılığın sona ermesi

Evlilik dışı doğan çocukların, annenin rıza göstermemesi halinde, ortak velayet alamayan babalarına, başlangıçta ebeveyn velayetine sahip olan ve daha sonra ayrılmış ya da boşanmış olan babalara kıyasla yapılan ayrımcılığı önlemek üzere yasal önlemler alındı. Birbiriyle Evli Olmayan Ebeveyn İlişkin Ebeveyn Velayet Reformu Kanunu 2013'te yürürlüğe girdi, ve çocuğun yüksek çıkarlarına aykırı olmadığı sürece ebeveynlerden birinin talebi üzerine ortak velayetin verilmesi gerektiğini öngördü. Annenin böyle bir ortak velayete aykırı olabilecek herhangi bir gerekçe sunmaması ve yerel mahkemelerin de böyle bir gerekçe bulamamaları halinde bu çıkarların korunduğu varsayılır.

GER / Zaunegger
(22028/04)

[03/03/2010 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2014\)163](#)

Bu davada yerel mahkemeler özel sadeleştirilmiş bir yargılama ile her iki ebeveyn ortak velayet verdiler.

Babaları doğumlarından önce ölen çocuklara karşı yapılan soybağına bağlı ayrımcılığın ortadan kaldırılması

Dava doğmadan önce meşrulaştırma dilekçeleri aracılığıyla babası tarafından tanınmış ancak iç hukuk kapsamında bu tanınmanın çocuğun doğduğu tarihten öncesine dönük olarak geriye etkili olmaması nedeniyle bir çocuğa karşı yapılan ayrımcılık hakkındadır. 1998'de dava olgularının ardından Medeni Kanun değiştirilmiş ve meşrulaştırma dilekçelerinin yerine adli babalık beyanı getirilmiştir. Bu adli beyanın çocuğun doğumundan öncesine dönük geçerliliği vardır.

NLD / Camp ve Bourimi
(28369/95)

[03/10/2000 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar CM/ResDH\(2007\)57](#)

6.2 Eğitim

Okullara erişimde sadece ikametgaha dayalı ayrımcılığın kaldırılması

Anadili Fransızca olup Hollandaca konuşulan semtlerde yaşayan ve derslerini Fransızca göremeyen çocukların uğradığı ayrımcılığı ortadan kaldırmak için 1970'te anayasa dahil olmak üzere yasal ve kurumsal reformlar yapıldı ve tamamlandı. Bu reformlar Hollandalı, Fransız ve Alman cemaatlerinin ve Flaman, Valon ve Brüksel bölgelerinin tanınmasını ve örgütlenmesini kapsıyordu. Karar kapsamına giren altı semt/komün Flaman Bölgesinin ayrılmaz bir parçası haline geldi. Dilsel toplulukların kültürel homojenliğini desteklemek için bu semtlerde verilen Fransız dili eğitiminin buralarda ebeveyniyle birlikte yaşayan Fransızca konuşan çocuklarla sınırlı tutulması yasalaştı. Böylece Avrupa Mahkemesi tarafından belirtilen sadece ikametgaha bağlı ayrımcılığın yukarıda bahsedilen reformlar sayesinde sona erdiği bildirildi.

BEL / Belçika dil davası
(1474/62)

[23/07/1968 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar 12/04/1972](#)

[Belçika Devlet'in Genelgesi\(1972\)](#)

Çocukların okulda din eğitim almama hakları

Ebeveyni agnostik olan ve isteklerine rağmen çocuklarına ahlak dersi verilmeyen ve bunun sonucunda karnelerinde "din/ahlak" notu olmayan çocukların üzerindeki ters etkileri ortadan

POL / Grzelak
(7710/02)

kaldırmak için Eğitim Bakanı'nın 1992 tarihli Din Eğitimi Düzenleme Yönetmeliği 2014'te değiştirildi. Yeni Yönetmelik, okullararası bir grup oluşturmak için bir ahlak dersine en az üç öğrencinin ilgi duyması koşulunu kaldırmıştır. Sonuç olarak din eğitimi yerine bir ahlak dersine katılmak isteyen her öğrenci bunu yapabilecektir.

[22/11/2010 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2014\)85](#)

Ebeveynlerin ve çocukların dini ve felsefi inançlarına saygılı eğitimin sağlanması

NOR / Folgero and Others
(15472/02)

Ebeveynlerin çocuklarının eğitiminin kendi dini ve felsefi inançlarıyla uyumlu olmasını sağlama haklarını güvence altına almak üzere Eğitim Kanunu 2005'te değiştirildi. Kanun "Hristiyanlık Dini ve Felsefe" (HDF) derslerinden muafiyet sistemini, ebeveynlerin okullara bir mazeret bildirmeden çocuklarını HDF dersinden muaf tutma isteklerini bildirmelerinin yeterli olmasını sağlayarak iyileştirdi. 2008'de yapılan mevzuat değişiklikleri bu dersin adını "Din, Hayat Felsefeleri ve Ahlak" olarak değiştirdi ve bu derslerin nesnel, eleştirel ve çoğulcu ve insan haklarıyla uyumlu bir şekilde verilmesi gerektiğini öngördü. Kanun, okulların öğrencilerin ve ebeveynlerinin dini ve felsefi inançlarına saygılı olmalarını ve denk eğitim hakkını güvence altına almalarını sağladı. Buna ek olarak 2008'de eğitimin hedefini tanımlayan, Hristiyan inancına artık haksız imtiyaz tanımayan yeni bir madde Parlamento tarafından kabul edildi. Hristiyanlık, eğitimin temel değerlerinin dayandırılması gereken bir kaynak olarak geçer, ancak yegane kaynak değildir. Müfredat da bu doğrultuda düzenlenmiştir. Son olarak muafiyet maddesinin uygulanmasına ilişkin herhangi bir anlaşmazlık, Avrupa Mahkemesi kararlarının doğrudan etkisini kabul eden ve dolayısıyla meseleyi yeni bir Sözleşme ihlalden kaçınacak şekilde ele alacak ulusal mahkemelere taşıyabilecektir.

[29/06/2007 tarihli son hüküm](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2011\)237](#)

6.2.1. Roman çocukların eğitimi

Ayrı sınıfların kaldırılması ve Roman çocukların eğitime erişimi

CRO / Orsus ve Diğerleri
(15766/03)

Roman çocukların, nesnel ve makul bir gerekçe olmadan sadece Roman çocuklardan oluşan sınıflara konulması nedeniyle uğradıkları ayrımcılığı ortadan kaldırmak amacıyla İlk ve Orta Öğretim Kanunu'nda yapılan değişiklikler 2010'da yürürlüğe girdi. Değiştirilen kanun Roman çocukların özgün eğitime erişimi için açık bir temel sağladı. Roman çocuklar artık dil yetersizliği nedeniyle ayrı sınıflara (sadece Romanlar) konulmuyorlar ve onlara da tıpkı diğer çocuklara olduğu gibi tam ölçekli normal müfredat öğretiliyor. Değiştirilen yasa aynı zamanda Roman çocuklar için, özellikle Hırvat diline tam hakim olmayan çocuklar için özel bir program yaratılmasını mümkün kılarak hedefe yönelik destek sağlayan bir çerçeve de oluşturdu. 2010'dan beri Roman çocukların nitelikli ilk öğretime engelsiz erişimlerini sağlamak üzere ilkokullarda devlet tarafından finanse edilen Roman eğitim asistanları görevlendirilmektedir. Ayrıca 2013'te çıkartılan ikinci mevzuat çocuklara uygulanan zorunlu Hırvatça sınavının ilkokula kaydedilmeden önce ve nesnel kriterlere dayanarak yapılmasını sağladı. Buna ek olarak 2013'te yapılan mevzuat değişikliği, diğerlerinin yanı sıra Roman çocukların okula başlamadan önce yeterli dil becerilerini edinmelerini sağlamak amacıyla yedi yaş altındaki tüm çocuklar için ana okulu ve okul öncesi eğitimi zorunlu hale getirdi.

[16/03/2010 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar](#)
[CM/ResDH\(2017\)385](#)

Başvuru sahiplerinin 15 yaşına gelmelerine ve dolayısıyla artık ilk öğretime devam etme zorunluluklarının olmamasına rağmen eğitimlerini tamamlamak istedikleri takdirde onlar için

akşam sınıfları açılmıştır. Başvuru sahipleri Romanların eğitime erişimini iyileştirmek üzere oluşturulan yardım mekanizmalarından yararlanma hakkı da kazandılar.

Ayrı okulların kapatılması ve Roman çocukların eğitime erişiminin kolaylaştırılması

Şikayetçi olunan 12. Aspropyrgos İlkokulu'nda Roman öğrencilerin ayırımına son vermek için okul 2014'te kapatıldı. Bütün öğrenciler diğer okulların yanı sıra 11. Aspropyrgos İlkokulu'na kaydedildi. Yunanca'ya tam hakim olmayan öğrencileri desteklemek ve onların ulusal eğitim sistemine entegrasyonlarını kolaylaştırmak için Fransız "Öncelikli Eğitim Bölgeleri" modeli doğrultusunda normal sınıflara ek olarak karşılama ve destek sınıfları açılmıştır. Buna ek olarak Milli Eğitim Bakanı 2010 ve 2013'te Roman öğrencilere geri kalan tüm tüm öğrencilerden istenen ikametgah belgesi ya da başka bir belge olmadan bir okula kaydedilme veya nakledilme hakkı tanıyan genelgeler yayınlamıştır. Okul müdürlerine Roman çocukları Roman çocuklar için çıkarılan "okul kartı"na dayanarak kabul etme, kayıt yaptırmaları için Roman çocukları arayıp bulma ve zorunlu aşılarını yaptırma talimatı verilmiştir. Son olarak 2016 yılında çıkarılan bir Kanun Çalışma ve Sosyal Dayanışma Bakanlığı'nda Romanların toplumsal entegrasyonunu sağlamak için diğer şeylerin yanı sıra onların eğitim meselelerinden sorumlu bir Özel Sekreterlik kurulmasını sağladı.

Zorunlu okul çağındaki tüm başvuru sahipleri 11. Aspropyrgos ilkokulunda kayıt yaptırıldılar. Yetişkinliğe eren başvuru sahipleri 2013 tarihli bir bakanlık genelgesiyle "ikinci şans" okullarına ya da yetişkinler için açılan okullara davet edildiler.

*GRC / Sampani ve Diğerleri
(59608/09)*

[29/04/2013 tarihli son hüküm](#)

[Eylem raporu](#)

[Nihai Karar
CM/ResDH\(2017\)96](#)

DAVA DİZİNİ

<i>AUT / M.A. (4097/13)</i>	19	<i>IRL / O'Keefe (35810/09)</i>	6
<i>AUT / Sporer (35637/03)</i>	21	<i>ITA / Godelli (33783/09)</i>	15
<i>AUT / X and Others (19010/07)</i>	21	<i>ITA / Roda and Bonfatti (10427/02)</i>	17
<i>BEL / Belgian linguistic case (1474/62)</i>	22	<i>ITA / Scozzari (39221/98)</i>	17
<i>BEL / Mubilanzila Mayeka and Kaniki Mitunga (13178/03)</i>	9	<i>MDA / Ciubotaru (27138/04)</i>	15
<i>BEL / Muskhadzhiyeva (41442/07)</i>	9	<i>MLT / M.D. and Others (64791/10)</i>	10
<i>BEL / Stagno (1062/07)</i>	10	<i>MON / Mijuskovic (49337/07)</i>	13
<i>BEL / Marckx (6833/74)</i>	21	<i>NLD / Camp and Bourimi (28369/95)</i>	22
<i>BGR / Bevacqua and S. (71127/01)</i>	3	<i>NLD / Tuquabo-Tekle and Others (60665/00)</i>	14
<i>BGR / Mincheva (21558/03)</i>	12	<i>NOR / Folgero and Others (15472/02)</i>	23
<i>BIH / Sobota-Gajic (27966/06)</i>	20	<i>POL / Adamkiewicz (54729/00)</i>	10
<i>CRO / Karadzic (35030/04)</i>	19	<i>POL / Grzelak (7710/02)</i>	22
<i>CRO / M. and M. (10161/13)</i>	3	<i>POL / Oller Kaminska (28481/12)</i>	18
<i>CRO / Mikulic (53176/99)</i>	14	<i>PRT / Soares de Melo (72850/14)</i>	17
<i>CRO / Orsus and Others (15766/03)</i>	23	<i>ROM / Calin (25057/11)</i>	15
<i>CRO / Ribic (27148/12)</i>	12	<i>ROM / D.M.D. (23022/13)</i>	4
<i>CRO / S.L and J.L. (13712/11)</i>	16	<i>ROM / Ignaccolo-Zenide (31679/96)</i>	18
<i>CYP / Phinikaridou (23890/02)</i>	14	<i>ROM / Ioan Pop and Others (52924/09)</i>	6
<i>CZE / Macready (4824/06)</i>	20	<i>ROM / M. and C. (29032/04)</i>	4
<i>CZE / Reslova (7550/04)</i>	12	<i>SVK / E.S. and Others (8227/04)</i>	4
<i>CZE / Wallová and Walla (23848/04)</i>	16	<i>SVN / A.V. (878/13)</i>	13
<i>ESP / Iglesias Gil and A.U.I (56673/00)</i>	18	<i>SWE / Södermann (5786/08)</i>	4
<i>ESP / Salek Bardi (66167/09)</i>	13	<i>SWI / Bianchi (7548/04)</i>	19
<i>FIN / Gronmark (17038/04)</i>	14	<i>TUR / Ebru and Tayfun Engin Colak (60176/00)</i>	16
<i>FRA / Mazurek (34406/97)</i>	21	<i>TUR / Kayak (60444/08)</i>	5
<i>FRA / Mennesson (65192/11)</i>	15	<i>TUR / Nart (20817/04)</i>	8
<i>FRA / Siliadin (73316/01)</i>	6	<i>TUR / Tarak and Depe (70472/12)</i>	8
<i>GER / Brauer (3545/04)</i>	22	<i>TUR / Turnali (4914/03)</i>	16
<i>GER / Zaunegger (22028/04)</i>	22	<i>UK / A. (25599/94)</i>	5
<i>GRC / Sampani and Others (59608/09)</i>	24	<i>UK / S.C. (60958/00)</i>	10
<i>IRL / D.G. (39474/98)</i>	8	<i>UKR / Ichin and Others (28189/04)</i>	8